

Երևանի պետական համալսարանում գործող
Բարձրագույն որակավորման կոմիտեի (ԲՈԿ)
իրավագիտության 001 մասնագիտական խորհրդին
հասցե՝ ՀՀ 0025 ք. Երևան, Ալեք Մանուկյան փողոց, թիվ 1

ԿԱՐԾԻՔ

Պաշտոնական ընդդիմախոս իրավաբանական գիտությունների թեկնածու

Վահագն Կոլյայի Դալլաբյանի

ԺԲ.00.04 մասնագիտությամբ - «Դատական իրավունք - դատարանական գնումներ, քաղաքացիական դատավարություն, քրեական դատավարություն, կրիմինալիստիկա, դատական փորձաքննություն, փաստաբանություն, օպերատիվ-հետախուզական գործունեության տեսություն» մասնագիտությամբ Անի Սարմենի Միքայելյանի կողմից
իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման
«Ընդդատության հիմնախնդիրները քաղաքացիական դատավարությունում»
վերտառությամբ թեկնածուական ատենախոսության և սեղմագրի վերաբերյալ

Ատենախոսական աշխատանքի թեմայի արդիականությունը պայմանավորված է մի քանի գործոնով: Ընդդատությունը քաղաքացիական դատավարությունում դատարանի մատչելիությունը և քաղաքացիական գործերի քննության արդյունավետությունն ապահովող կարևոր ինստիտուտներից է: Ուստի, ընդդատության իրավաբանորեն հիմնավորված, տնտեսապես և կազմակերպական առումով արդյունավետ օրենսդրական կարգավորումը՝ մի կողմից, և այդ նորմերի ճիշտ և միատեսակ մեկնաբանումն ու կիրառումը՝ մյուս կողմից, էական նշանակություն ունեն քաղաքացիական դատավարությունում անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության, դատական գործերը ողջամիտ ժամկետներում և առանց ձգձգումների քննելու, դատական ծախսերը նվազեցնելու տեսանկյունից:

2018 թվականին ՀՀ քաղաքացիական դատավարության նոր՝ գործող օրենսգիրքը (այսուհետ՝ ՔԴՕ) մի շարք նոր լուծումներ է նախատեսել նաև ընդդատության ինստիտուտի

հետ կապված: Այս վաստն իր հերթին պահանջում է այդ օրենսդրական փոփոխությունների իմաստավորում՝ այն տեսանկյուններից, թե որքանով են դրանք լուծել մինչ այդ պրակտիկայի առաջադրած խնդիրները, ինչպես պետք է ճիշտ մեկնաբանվեն և կիրառվեն, և անհրաժեշտության դեպքում ինչպիսի հետագա կատարելագործման կարիք են ստեղծում:

Չնայած վերը նշված հանգամանքներին՝ հարկ է նշել, որ քաղաքացիական գործերի ընդդատությանը վերաբերող իրավագիտական հետազոտություններ Հայաստանում բավական սակավ են կատարվել: Պաշտպանության ներկայացված ատենախոսությունն հավակնում է լրացնելու այդ բացը՝ հիմք ծառայելով նաև հետագա հետազոտությունների համար:

Հեղինակը կատարել է քաղաքացիական գործերի ընդդատության համապարփակ և արժեքավոր հետազոտություն: Ուսումնասիրվել է մեծ ծավալի ինչպես տեսական գրականություն, այնպես էլ պրակտիկայի նյութեր՝ դատական ակտեր:

Աշխատանքը կազմված է հետազոտական խնդիրների հետևողական լուծումն ու հետազոտության ավարտունությունն ապահովող պատշաճ կառուցվածքով:

Այսպես, աշխատանքի առաջին գլխի առաջին պարագրաֆում հեղինակը վերլուծում է ընդդատության ինստիտուտի իրավական բնույթն ու նշանակությունը՝ դրանք բխեցնելով արդար դատաբնության իրավունքի տարրերից ու այդ իրավունքի ապահովման չափանիշներից: Այնուհետև, ներկայացնելով և քննարկելով ընդդատության հասկացության շուրջ առկա տեսական մոտեցումները, հեղինակն ի վերջո ներկայացնում է սեփական բնորոշումը:

Աշխատանքի առաջին գլխի երկրորդ պարագրաֆում քննարկվում են ընդդատության դասակարգման վերաբերյալ մոտեցումները:

Աշխատանքի երկրորդ գլխում արդեն առանձին-առանձին վերլուծվում են տարածքային ընդդատության տեսակներն ըստ հեղինակի կողմից ընդունված դասակարգման՝ ընդհանուր տարածքային ընդդատություն, այլընտրանքային ընդդատություն, պայմանագրային ընդդատություն, բացառիկ ընդդատություն, միմյան հետ կապված գործերի ընդդատություն:

Աշխատանքի երրորդ գլուխը նվիրված է ընդդատության կանոնների խախտման հրավական հետևանքների վերլուծությանը:

Հետազոտության արդյունքներով հեղինակը ներկայացրել է մի շարք արժեքավոր եզրահանգումներ և առաջարկներ ենթակայության և ընդդատության ինստիտուտների օրենսդրական տարանջատման, այլընտրանքային ընդդատության կանոնների հստակեցման, պայմանագրային ընդդատության կանոնների ճիշտ մեկնաբանման և կիրառման, միմյանց հետ կապված գործերի ընդդատության կանոնների կատարելագործման, ընդդատության կանոնների խախտման հետևանքների և այլ հարցերի վերաբերյալ:

Ատենախոսության ուսումնասիրության արդյունքում կարող ենք եզրակացնել, որ հեղինակը կատարել է ավարտուն աշխատանք, կիրառելով ճիշտ մեթոդաբանություն, օգտագործելով տեսական և պրակտիկ մեծ ծավալի նյութեր: Ատենախոսության հիմնական դրույթները ներկայացված են հեղինակի հրապարակած թվով յոթ գիտական հոդվածներում: Սեղմագիրը արտացոլում է աշխատանքի հիմնական դրույթները և համապատասխանում է ներկայացված աշխատանքին:

Այնուամենայնիվ, ատենախոսությունը պարունակում է առանձին՝ մեր կարծիքով վիճելի եզրահանգումներ, որոնց վրա հարկ ենք համարում հրավիրել հեղինակի ուշադրությունը: Այսպես՝

1. Պաշտպանության ներկայացվող 2-րդ դրույթում հեղինակն առաջարկում է փոփոխել ՔԴՕ 24-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված բացառիկ տարածքային ընդդատության կանոնը՝ մասնավորապես սահմանելով, որ *«Անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի և գույքային այլ իրավունքների վերաբերյալ հայցերը ներկայացվում են անշարժ գույքի գտնվելու վայրի առաջին ատյանի դատարան»*¹: Կարծում ենք, որ հեղինակի առաջարկած խմբագրությունը կարող է բացառիկ ընդդատության տվյալ կանոնի գործողության շրջանակի անորոշությունն առաջացնել: Այսպես, եթե ՔԴՕ 24-րդ հոդվածի 1-ին մասը հստակ սահմանում է այդ շրջանակը (անշարժ գույքի նկատմամբ

¹ Մեջբերված է հեղինակի առաջարկած խմբագրության միայն առաջին հատվածը, որին առնչվում է սույն նկատառումը:

սեփականության իրավունքի ճանաչման, վիճակագրի և նեգատոր հայցեր), ապա հեղինակի առաջարկած՝ «անշարժ գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքի և գույքային այլ իրավունքների վերաբերյալ՝ հայցեր» ձևակերպումն անորոշ է: Առավել լայն մեկնաբանման դեպքում այդ շրջանակում կարող են ներառվել, օրինակ, անշարժ գույքի վարձակալության պայմանագրից բխող՝ պայմանագրի ժամկետի, վարձավճարի չափի և նմանատիպ այլ վեճեր: Նման անորոշությունը, ինքնին խնդրահարույց լինելով, կարող է հանգեցնել նաև բացառիկ ընդդատության գործողության ոլորտ անհարկի լայն շրջանակի վեճեր ներառելուն, ինչն արդարացված չի լինի ընդդատության ինստիտուտի նպատակներով:

2. Պաշտպանության ներկայացվող 3-րդ դրույթում (ներկայացված է նաև Եզրակացությունների 11-րդ կետում) հեղինակն առաջարկում է ՔԴՕ-ում սահմանել, որ միաժամանակ բացառիկ և այլընտրանքային ընդդատություն ունեցող պահանջներով հայցը պետք է ներկայացվի այլընտրանքային ընդդատության կանոններով սահմանված առաջին ատյանի դատարան: Առաջարկը հիմնավորվում է նրանով, որ այլընտրանքային ընդդատությունն իր բնույթով բարելավող, խրախուսող բնույթի նորմեր է պարունակում, իսկ բացառիկ ընդդատությունը, ընդհակառակը, սահմանափակող բնույթի, հետևաբար այլընտրանքային և բացառիկ ընդդատության կանոնների միջև ընտրությունը պետք է կատարվի այլընտրանքային ընդդատության կանոններին նախապատվություն տալով:

Մինչդեռ, ընդհանրապես ընդդատության ինստիտուտի և մասնավորապես բացառիկ ընդդատության կանոնների նպատակներից է դատավարությունն արդյունավետ և ողջամիտ ժամկետներում կազմակերպելը, դատական ծախսերը նվազեցնելը: Դրանով իսկ բացառիկ ընդդատության կանոնները պաշտպանում են ոչ միայն հայցվորի, այլ նաև գործին մասնակցող այլ անձանց օրինական շահերը: Իսկ ահա այլընտրանքային ընդդատության կանոնները թեև բարելավող բնույթի են, սակայն միայն հայցվորի համար, քանի որ նրան է տրվում մի քանի հնարավոր դատարանների միջև ընտրելու հնարավորությունը: Ըստ այդմ, վիճելի է թվում միայն հայցվորի համար բարենպաստ նորմին առավելություն տալն այն

² Ընդգծումը մերն է:

նորմի նկատմամբ, որն ուղղված է գործին մասնակցող բոլոր անձանց օրինական շահերի պաշտպանությանը:

3. Պաշտպանության ներկայացվող 6-րդ դրույթում հեղինակն առաջարկում է սահմանել հայցադիմումի վերահասցեագրման կանոն, եթե գործը ենթակա չէ քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով: Կարծում ենք՝ հայցադիմումն ընդհանուր իրավասության դատարանից վարչական դատարան վերահասցեագրելու դեպքերի զգալի մասում խնդիր կարող է առաջանալ հայցադիմումի և ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքով սահմանված պայմանների անհամապատասխանության առումով, մասնավորապես՝ վարչական դատավարությունում նախատեսված հայցատեսակների մասով: Նման խնդիրները կարող են կասկածի տակ դնել վերահասցեագրման ինստիտուտի արդյունավետությունը:

4. Աշխատանքի 72-74 էջերում հեղինակը քննարկում է այն հարցը, թե արդյոք պետք է թույլատրելի համարվի կնքել պայմանագրային ընդդատության մասին համաձայնություն վեճը ծագելուց առաջ: Արդյունքում հեղինակը եզրահանգում է (դա արտացոլված է նաև Եզրակացությունների 6-րդ կետում), որ պայմանագրային ընդդատության մասին համաձայնություն կողմերը կարող են կնքել միայն վեճը ծագելուց հետո³՝ մինչև դատարան դիմելը: Այս առաջարկն ըստ երույթին հիմնավորվում է առանձին քաղաքացիաիրավական պայմանագրերում տնտեսապես առավել անբարենպաստ հանգամանքներում գտնվող կողմի (սպառողներ, ֆինանսական կազմակերպությունների հաճախորդներ և այլն) պաշտպանության նկատառումներով: Մինչդեռ, այդպիսի սուբյեկտներին կարելի է պաշտպանել ոչ թե ամբողջ կանոնը փոխելու, այլ առանձին բացառություններ սահմանելու միջոցով: Իսկ հեղինակի առաջարկված տարբերակով անհարկի նեղացվում է պայմանագրային ընդդատության կիրառման ոլորտը նաև, օրինակ, երկու ֆիզիկական անձանց միջև կնքված փոխառության պայմանագրից կամ երկու առևտրային կազմակերպությունների միջև կապալի պայմանագրից բխող վեճերի լուծման նկատմամբ:

³ Ընդգծումը մերն է:

Հարկ է նշել, սակայն, որ վերը նշված նկատառումները բանավիճային բնույթի են և չեն նսեմացնում ատենախոսության գիտական արժեքը:

Հաշվի առնելով վերոգրյալը՝ գտնում եմ, որ Անի Սարմենի Միքայելյանի կողմից իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման «Ընդդատության հիմնախնդիրները քաղաքացիական դատավարությունում» վերտառությամբ թեկնածուական ատենախոսությունը համապատասխանում է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 08.08.1997թ.-ի թիվ 327 որոշմամբ հաստատված «Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի» կետ 7-ի պահանջներին, իսկ հեղինակն արժանի է ԺԲ.00.04 մասնագիտությամբ - «Դատական իրավունք - դատարանակազմություն, քաղաքացիական դատավարություն, քրեական դատավարություն, կրիմինալիստիկա, դատական փորձաքննություն, փաստաբանություն, օպերատիվ-հետախուզական գործունեության տեսություն» մասնագիտությամբ իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին:

Պաշտոնական ըննդիմախոս՝

Վ. Կ. Դալլաքյան

Ի.գ.թ., դոցենտ

22.06.2021թ.

ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի դոցենտ, իրավաբանական գիտությունների թեկնածու Վահագն Կոլյայի Դալլաքյանի ստորագրության իսկությունը հաստատում եմ

ԵՊՀ իրավագիտության ամբիոնի ղեկավարի տեղակալի պրոֆեսոր՝

Հ.Ս. Խաչիկյան